

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри травматології та ортопедії Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Національної премії України імені Бориса Патона, д.мед.н., професора Бур'янова Олександра Анатолійовича на дисертаційну роботу Шестопад Наталії Олександрівни на тему «Фізична терапія осіб із вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки», представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Актуальність роботи. У структурі бойової травми в умовах сучасних бойових дій ураження кінцівок складають до 70% від загальної чисельності усіх уражень. У більшості випадків вони носять множинний і поєднаний характер, супроводжуються дефектами кісток та м'яких тканин, зумовлюють розвиток інфекційних та інших ускладнень, потребують персоналізованих підходів до подальшої реабілітації та відновлення функції кінцівки.

Бойові ушкодження верхньої кінцівки призводять до втрати значної частини функцій, суттєво знижуючи якість життя, незалежність в повсякденній побутовій і соціальній активності поранених. Тому питання розробки та впровадження ефективних методів фізичної терапії, спрямованих на відновлення порушених функцій та покращення якості життя та повернення військовослужбовців до соціальної і професійної діяльності є актуальним завданням сучасної медицини.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами,

темами.

Дисертаційну роботу проведено згідно тематики НДР кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету фізичного виховання і спорту України 2016–2020 рр. «Організаційні та методичні особливості фізичної реабілітації осіб з вогнепальними та мінно-вибуховими ураженнями» (номер державної реєстрації 0116U001667) та плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр. «Відновлення функціональних можливостей, діяльності та участі осіб різних нозологічних, професійних та вікових груп засобами фізичної терапії» (номер державної реєстрації 0121U107926).

Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні, побудові та апробації алгоритму заходів фізичної терапії осіб із вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки, а також в проведенні реабілітаційних заходів в клініці реабілітації, професійної патології та нетрадиційних методів лікування Ірпінського військового госпіталю.

Ступінь обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій базується на достатній кількості клінічних спостережень і застосуванні адекватних методів статистичної обробки одержаних даних.

Для вирішення поставлених завдань автором застосовано адекватний комплекс сучасних методів дослідження (медико-біологічних, біомеханічних, соціологічних) та кваліфіковано застосовано класифікацію за доменами Міжнародної класифікації функціонування, інвалідності та здоров'я.

Наукові положення, висновки, рекомендації, що впливають із одержаних результатів слід вважати обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі:

- вперше на підставі показників, що характеризують порушення функціонального стану, якості життя й обмеження у соціальній та професійній діяльності військовослужбовців, розроблено та науково обґрунтовано алгоритм застосування заходів фізичної терапії в осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки;
- вперше в межах розробленого алгоритму впроваджена програма фізичної терапії для осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки з урахуванням локалізації травми, яка включала комплексний підхід щодо застосування реабілітаційних заходів, зокрема рухової активності цілеспрямованих дій з моделюванням ситуацій, бімануальної терапії, терапевтичних вправ у воді, позиціювання, лікувального масажу, постізометричної релаксації та спеціальних тренажерів, спрямованих на відновлення навичок повсякденного життя і діяльності, пов'язаної з виконанням обов'язків військовослужбовця;
- вперше отримано дані про специфіку відновлення якості життя військовослужбовців з пораненнями верхньої кінцівки з урахуванням особливостей професійної діяльності, психоемоційного стану та соціальної активності;
- уточнено та конкретизовано набір категорій та методів обстеження в осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки відповідно до доменів Міжнародної класифікації функціонування, інвалідності та здоров'я та на підставі аналізу щоденної діяльності та потреб військовослужбовців;
- доповнено та розширено дані щодо позитивного впливу сучасних заходів фізичної терапії в осіб з пораненнями верхньої кінцівки на ефективне відновлення стану військовослужбовців, швидке повернення їх працездатності, готовності до виконання та досягнення військових цілей під час бойових дій;
- дістали подальшого розвитку знання щодо застосування біопсихосоціального підходу в організації реабілітаційного процесу

військовослужбовців із вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки;

- поглиблено дані про вплив психоемоційного стану на відновлення фізичної, соціальної активності та професійної діяльності військовослужбовців після поранення верхньої кінцівки.

Практичне значення роботи. Застосування науково обґрунтованого алгоритму застосування фізичної терапії сприяло відновленню маніпулятивної функції вільної верхньої кінцівки, відновленню функціональної незалежності та покращенню якості життя військовослужбовців із вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки. Результати визначення ефективності розробленого алгоритму фізичної терапії свідчать про можливість його застосування в спеціалізованих лікувальних установах, реабілітаційно-оздоровчих, санаторних закладах, зокрема, технологія реабілітаційного втручання, яка розроблена в межах запропонованого алгоритму, впроваджена в практику роботи клініки реабілітації, професійної патології та нетрадиційних методів лікування Ірпінського військового госпіталю.

Крім того, отримані результати використовуються в лекційному матеріалі, практичних і семінарських занять з навчальних дисциплін «Клінічний реабілітаційний менеджмент при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату», а також «Фізична терапія та ерготерапія при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра за відповідним напрямом, а також до підготовки об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ) для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Оцінка дисертаційної роботи за змістом. Структура рецензованого дисертаційного дослідження складається з анотації, переліку умовних

позначень, вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 211 сторінок тексту комп'ютерного набору державною мовою. Робота містить 11 додатків, 17 рисунків і 28 таблиць. Усього використано 196 джерел наукової та спеціалізованої літератури, що свідчить про володіння наукометричними базами, самостійністю у підходах до проблеми висвітлення досліджуваної проблематики.

Анотація містить всі необхідні компоненти та традиційно викладена двома мовами.

Вступ містить усі необхідні складові: здобувачем переконливо обґрунтована актуальність вивчення обраної теми, визначені мета і завдання дослідження, сформульовані об'єкт та предмет дослідження, надані методи дослідження.

У першому розділі «Сучасні підходи до фізичної терапії осіб із вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки» автором проведено ґрунтовний аналіз сучасних даних літератури щодо актуальності та поширеності вогнепальних поранень вільної верхньої кінцівки військовослужбовців ЗСУ, сучасний стан розбудови комплексних програм фізичної терапії при вогнепальних ураженнях верхньої кінцівки, засоби, що застосовуються в процесі відновлення пацієнтів та особливості побудови алгоритму заходів фізичної терапії осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки відповідно до принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я.

У другому розділі «Методи та організація досліджень», описано методи дослідження та особливості їх використання, етапи організації дослідження, яке було проведено на базі клініки реабілітації, професійної патології та нетрадиційних методів лікування Військово-медичного госпіталю у м. Ірпінь в рамках трьох послідовних та взаємопов'язаних етапів, що забезпечили

наступність у плануванні, одержанні, обробці, інтерпретації та поданні матеріалу.

У третьому розділі «Характеристика функціонального стану осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки на етапі попередніх досліджень» автором наведено докладну характеристику показників діяльності осіб з вогнепальними пораненнями верхньої кінцівки за МКФ, а також результати функціонального стану вільної верхньої кінцівки (на рівні структур і функцій організму за МКФ). В розділі автором був виконаний кореляційний аналіз з метою визначення структури взаємозв'язків між показниками шкали HARS, що характеризувала психоемоційний стан осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки і показниками шкал якості життя DASH і функціональної незалежності FIM.

У четвертому розділі представлено розроблений алгоритм заходів фізичної терапії осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки, що ґрунтується на методологічних підходах сучасної моделі Міжнародної класифікації функціонування, інвалідності та здоров'я, принципах фізичної терапії, методиках SMART цілей. Комплексне відновне лікування засобами фізичної терапії проводилося за 3 періодами: ранній післяопераційний, пізній післяопераційний та відновлювальний, які відповідали поставленим цілям і завданням на кожному з рівнів МКФ.

В п'ятому розділі «Ефективність розробленого алгоритму заходів фізичної терапії осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки» автором розробленого алгоритму заходів фізичної терапії подається динаміка показників функціональної незалежності та якості життя осіб із вогнепальними пораненнями верхньої кінцівки на рівні діяльності та участі за МКФ та динаміка показників функціонального стану вільної верхньої кінцівки, а також автором було проведено порівняльний аналіз показників

категоріального профілю за МКФ у осіб з вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки. Варто звернути увагу на суттєві зміни у пацієнтів основної групи, що дозволило пораненим якнайшвидше відновити втрачені функціональні та соціальні можливості, зокрема деяким повернутися до лав ЗСУ.

В шостому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», проведено аналіз отриманих результатів та їх порівняння з висновками та результатами інших досліджень, даними навчальної та методичної літератури.

Висновки узгоджуються із завданнями, сформульованими в дисертації, обґрунтовані і достовірні, відображають новизну і практичну значущість.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Разом з тим, виникли питання, щодо уточнення окремих положень. Проте вони не є принциповими і мають дискусійний характер.

1. Чи враховувались особливості хірургічного втручання після поранення верхньої кінцівки при виборі індивідуальних підходів в програмі фізичної терапії?
2. Чим обумовлена відмінність тривалості занять в основній групі, яка була 60-70 хв, а в контрольній – 40-50 хв.?

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях за темою дисертації

Наукові результати дисертації висвітлені в 15 наукових публікаціях: 2 статтях у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 2 статтях у періодичному науковому виданні Румунії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3, Q2); 1 статті у періодичному науковому виданні Словаччини, проіндексованому в базі даних Scopus (Q4); 10 публікаціях апробаційного характеру.

Основні положення дисертації, висновки та результати представлено на міжнародних та вітчизняних конференціях: Міжнародна наукова конференція

молодих учених «Молодь і олімпійський рух» (2018, 2019, 2021; Київ, Україна), II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших служб на шляху євроатлантичної інтеграції України» (2019; Київ, Україна), Міжнародна науково-практична конференція «Фізичне виховання, спорт та фізична реабілітація: проблеми і перспективи розвитку». (2021; Київ, Україна), XI Міжнародна науково-методична конференція «Сучасні технології в галузі фізичного виховання, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (2021; Харків, Україна), Міжнародна конференція «Physiotherapy and health» (2021; Trencin, Slovakia), Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Місце і роль фізичної терапії у сучасній системі охорони здоров'я» (2022; Чернівці, Україна), Міжнародна наукова конференція з фізичного виховання та спорту «Розвиток фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану» (2022; Ченстохова, Республіка Польща), Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації на сучасному етапі розвитку держави» (2022; Київ, Україна), IV науково-практична internet- конференція з міжнародною участю «Сучасні тенденції спрямовані на збереження здоров'я людини» (2023; Харків, Україна).

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Шестопаї Наталії Олександрівни на тему: «Фізична терапія осіб із вогнепальними пораненнями вільної верхньої кінцівки» є самостійним завершеним кваліфікаційним науковим дослідженням, виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. В роботі наведено нове вирішення актуального питання сучасної медицини – покращення результатів лікування поранених із травмами верхньої кінцівки.

Зауваження до дисертаційної роботи не принципові, не знижують цінність отриманих результатів, опубліковані праці відображають матеріали дисертаційної роботи.

Робота відповідає спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія, та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами від 31.05.2019, наказ Міністерства освіти і науки України №759) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор, Шестопад Наталія Олександрівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Офіційний опонент,

завідувач кафедри травматології та ортопедії

Національного медичного університету

імені О.О. Богомольця,

заслужений діяч науки і техніки України,

лауреат Національної премії України

імені Бориса Патона,

д. мед.н., професор

Олександр БУР'ЯНОВ

